

گزیده‌ای از کتاب «بازاندیشی عدالت اجتماعی»

عدالت؛ اجتماعی و ارتكازی

احمد واعظی /

استاد دانشگاه باقرالعلوم (ع) و رئیس دفتر تبلیغات اسلامی

تحقیق و نظریه پردازی در عدالت اجتماعی، میدان وسیعی از مسائل و موضوعات را دربر می‌گیرد که برخی بر برخی دیگر تقدم رتبی و منطقی دارند. بخش‌هایی از عدالت پژوهی که مشتمل بر ارائه مدل و ایده به منظور تغییر وضع موجود به سوی وضع مطلوب عادلانه است، گرچه از جذابیت بیشتری برخوردار است، به ناچار بر اتخاذ موضع و نظریه پردازی درباره مباحث پایه‌ای و مبنایی و به لحاظ رتبی مقدم تر متوقف است.

کتاب «بازاندیشی عدالت اجتماعی»، به پاسخ درباره پاره‌ای پرسش‌های مهم مربوط به عدالت اجتماعی در رتبه سابق بر بحث، در اصول عدالت، معیارها و مبنای عدالت اجتماعی معطوف است؛ به تعبیر دیگر، در یک تقسیم بندی کلی، مباحث مربوط به عدالت اجتماعی را می‌توان به سه دسته چپستی، چرایی و چگونگی تقسیم کرد. دو دسته اول داخل حريم تحقیق حاضر است و بحث در چگونگی عدالت، اصول و معیارهای تحقق بخش عدالت اجتماعی، پس از گذر از حل مباحث مربوط به چپستی و چرایی عدالت اجتماعی، مجال طرح پیدا می‌کند که نگارنده امیدوار است در گام بعدی عدالت پژوهی خویش بر آن متمرکز شود.

فصل اول: چپستی عدالت اجتماعی

۱. این ایده که تحلیل مفهومی عدالت، نقطه شروع مباحث مربوط به چپستی عدالت اجتماعی و دیگر مسائل مربوط به آن است، از دو جهت مورد انکار و تردید قرار می‌گیرد: نخست آنکه بحث در عدالت، بحثی صرفاً فلسفی و تحلیلی نیست تا مفهوم شناسی

عدالت مبحث مهمی از آن را تشکیل دهد، بلکه امری تاریخ مند و فرهنگ پیچ است؛ از این رو با واقعیت‌های فرهنگی و شبکه باورها و نظام ارزشی و نگرش‌های یک جامعه در آمیخته است و مباحث نشانه شناختی و مفهوم شناسانه، کمکی به آن نمی‌کند. جهت دوم آنکه سلطان بحث در مقوله عدالت اجتماعی، وصول به اصول و معیارهای عدالت توزیعی و اجتماعی است و این مهم از طریق مباحث مفهوم شناسانه فراچنگ نمی‌آید.